

Sygn. akt VI ACa 313/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 sierpnia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA Małgorzata Kuracka

Sędziowie: SA Agata Zajac (spr.)

SO (del.) Mariusz Łodko

Protokolant: Izabela Nowak

po rozpoznaniu w dniu 7 sierpnia 2015 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa B. S. (1) i B. S. (2)

przeciwko Skarbowi Państwa - Prezesowi Sądu Okręgowego w W.

o odszkodowanie

na skutek apelacji powoda B. S. (1)

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 5 lipca 2013 r.

sygn. akt XXV C 888/12

I. oddala apelację;

II. zasądza od B. S. (1) na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 2 700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt VI ACa 313/14

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 16 grudnia 2011 r. B. S. (1) i B. S. (2) wnieśli o zasądzenie od Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Okręgowego w W. kwoty ostatecznie sprecyzowanej na 495 280 zł jako odszkodowania za szkodę wyrządzoną spadkobiercom testamentowym i wykonawcy testamentu wydaniem prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem i ostatnią wolą spadkodawcy, tj. postanowieniem Sądu Okręgowego w Warszawie z 21 grudnia 2007 r. V Ca 2092/07 oddalającym apelację od postanowienia Sądu Rejonowego dla Warszawy Żoliborza z dnia 25 października 2006 r. I Ns 320/06, stwierdzającego, że spadek po H. S. na podstawie testamentu notarialnego z dnia 14 kwietnia 2004 r. nabyła żona A. S. w całości.

Powodowie podnieśli, że A. S. powinna być uznana za niegodną z wyłączeniem od dziedziczenia, zaś wydane orzeczenie jest rażąco stronnicze i błędne, niezgodne z prawem i ostatnią wolą spadkodawcy

Pozwany Skarb Państwa – Prezes Sądu Okręgowego w W. reprezentowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów.

Wyrokiem z dnia 5 lipca 2013 r. Sąd Okręgowy w Warszawie oddali powództwo i zasądził solidarnie od powodów na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 7200 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy swoje rozstrzygnięcie oparł na następujących ustaleniach faktycznych:

Postanowieniem z dnia 25 października 2006 r. Sąd Rejonowy dla Warszawy Żoliborza w sprawie I Ns 320/06 stwierdził, że spadek po H. S., na podstawie testamentu notarialnego z 14 kwietnia 2004 r. nabyła żona A. S. w całości. Postanowieniem z dnia 21 grudnia 2009 r. Sąd Okręgowy w Warszawie (...) Wydział (...) w sprawie V Ca 20092/07 oddalił apelację B. S. (1) od postanowienia Sądu Rejonowego. Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 9 grudnia 2010 r. w sprawie I CSK 519/10 odmówił przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej wniesionej przez B. S. (1).

Powód B. S. (1) był wykonawcą testamentu H. S. z dnia 7 września 2004 r. Testament ten sąd uznał za zapis testamentowy, w którym spadkodawca na wypadek swojej śmierci i śmierci swojej żony A. zapisał uprawnienia do działki w U. przy ul (...) na rzecz B. S. (2) w 80% i na rzecz K. W. w 20%. W toku postępowania o stwierdzenie nabycia spadku B. S. (1) przedłożył także testament ustny spadkodawcy z 7 września 2004 r., zawierający wydziedziczenie A. S., jednak testament ten sąd spadku uznał za nieważny z przyczyn formalnych – testament został bowiem sporządzony w obecności jedynie dwóch świadków.

W żadnym z testamentów nie została przewidziana jakakolwiek korzyść majątkowa dla B. S. (1).

Sąd Okręgowy wskazał, że podstawą prawną roszczeń powoda są przepisy art. 417 i 417¹ § 2 k.c.

Zgodnie z art. 417¹ § 2 k.c. konieczną przesłanką powództwa o odszkodowanie za szkodę wyrządzoną wydaniem orzeczenia jest stwierdzenie niezgodności z prawem wydanego orzeczenia.

Zgodnie zaś z art. 424¹ § 3 k.p.c. w wypadku wniesienia skargi kasacyjnej od orzeczenia sądu II instancji orzeczenie Sądu Najwyższego traktuje się jak orzeczenie wydane w postępowaniu wywołanym wniesieniem skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.

Sąd Okręgowy wskazał, że wobec braku stwierdzenia niezgodności z prawem postanowienia Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 21 grudnia 2009 r. powodom nie przysługuje roszczenie o odszkodowanie.

Niezależnie od powyższej okoliczności uzasadniającej oddalenie powództwa Sąd Okręgowy podniósł, że podstawą skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów, zaś powodowie polemizują z ustaleniami będącymi podstawą rozstrzygnięcia wydanego przez Sąd Rejonowy dla Warszawy Żoliborza. Sąd Okręgowy stwierdził, że po analizie akt I Ns 320/06 i wydanych orzeczeń nie można w żaden sposób stwierdzić ich niezgodności z prawem.

Ponadto Sąd Okręgowy wskazał, że podstawą powództwa nie może być art. 5 k.c., a w żadnym testamencie spadkodawcy nie została dla powoda przewidziana jakakolwiek korzyść, nie mógł więc on ponieść szkody spowodowanej wydaniem zaskarżonego postanowienia i nie ma legitymacji do żądania odszkodowania. Nie została też wykazana szkoda B. S. (2) ani jej wysokość.

O kosztach postępowania Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 k.p.c.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego wnieśli powodowie, zaskarżając wyrok w całości. Powodowie zarzucili naruszenie art. 18 i 231 k.k., art. 19, 45.1, 77. 1 Konstytucji RP, art. 5 k.c., art. 58 § 2 k.c., art. 416 i 417 k.c., art. 948 § 1 i 2 k.c., art. 952 § 3 k.c., art. 177 § 1 i 2 oraz art. 233 § 1 k.p.c. i wnieśli o uchylenie zaskarżonego wyroku i zasądzenie żądanego odszkodowania.

Apelacja powódki została odrzucona prawomocnym postanowieniem Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 4 września 2013 r.

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja powoda nie zasługuje na uwzględnienie.

Dokonane przez Sąd Okręgowy ustalenia faktyczne są prawidłowe, znajdują pełne oparcie w załączonych do akt dokumentach i Sąd Apelacyjny ustalenia te przyjmuje za własne.

W szczególności Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do uwzględnienia zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c.

Dokonane przez Sąd Okręgowy ustalenia faktyczne znajdują bowiem oparcie w wynikach przeprowadzonego postępowania dowodowego obejmującego złożone w toku postępowania dokumenty, a dokonana przez ten Sąd ocena dowodów nie przekracza granic swobodnej oceny wskazanych w art. 233 § 1 k.p.c.

Zasada swobodnej oceny dowodów określona powyższym przepisem wyraża się w jej ocenie według własnego przekonania Sądu, opartego na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego. Jej istotną cechą jest bezstronność, brak arbitralności i dowolności, przestrzeganie zasad logicznego rozumowania i zasad doświadczenia życiowego w wyciąganiu wniosków.

Ocena dokonana przez Sąd I instancji w ocenie Sądu Apelacyjnego odpowiada zasadniczo wskazanym wyżej kryteriom.

Ponadto Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał, że postawienie zarzutu obrazy art. 233 § 1 k.p.c. nie może polegać na zaprezentowaniu przez skarżącego stanu faktycznego przyjętego przez niego na podstawie własnej oceny dowodów; skarżący może tylko wykazywać, posługując się wyłącznie argumentami jurydycznymi, że Sąd rażąco naruszył ustanowione w wymienionym przepisie zasady oceny wiarygodności i mocy dowodów i że naruszenie to miało wpływ na wynik sprawy (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2000 r., I CKN 1169/99, OSNC 2000/7-8 poz. 139 i z dnia 10 kwietnia 2000 r., V CKN 17/2000, OSNC 2000/10 poz. 189). Jeżeli zatem z materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dawały się wysnuć wnioski odmienne.

Należy wskazać, że Sąd Okręgowy oparł swoje ustalenia przede wszystkim na dokumentach dotyczących przebiegu postępowania w sprawie I Ns 320/06 przed Sądem Rejonowym dla Warszawy Żoliborza oraz na treści wydanych w tej sprawie, prawomocnych orzeczeń, których treść nie budzi wątpliwości.

Odrębną kwestią jest zagadnienie dotyczące zgodności tych orzeczeń z prawem.

Jak trafnie wskazał Sąd Okręgowy, podstawą prawną roszczeń powodów jest art. 417¹ § 2 k.c.

Przesłankami odpowiedzialności deliktowej Skarbu Państwa, przewidzianej tak w art. 417, jak i art. 417¹ k.c. są: bezprawność działania lub zaniechania sprawcy, szkoda oraz normalny związek przyczynowy między bezprawnym zachowaniem sprawcy a szkodą.

Źródłem szkody według art. 417¹ § 2 k.c. jest niezgodne z prawem "prawomocne orzeczenie". Pojęcie to obejmuje zarówno wyroki, jak i postanowienia sądowe, od których nie przysługuje środek odwoławczy. Niezgodność z prawem prawomocnego orzeczenia co do zasady nie powinna być przedmiotem samodzielnych ustaleń sądu w procesie o naprawienie szkody. Sąd rozpoznający sprawę odszkodowawczą nie jest bowiem właściwy do indywidualnej oceny legalności konkretnego wyroku lub postanowienia stanowiącego źródło szkody. Jeżeli ustawa wiąże oznaczone skutki

prawne z obowiązywaniem prawomocnego orzeczenia, a jednocześnie reguluje zasady i tryb jego wzruszenia z powodu niezgodności z prawem, to prawna skuteczność takich orzeczeń nie może być podważana (kwestionowana) bezpośrednio w każdym procesie odszkodowawczym, z pominięciem zasad i trybu postępowania zastrzeżonego do kontroli prawomocnych orzeczeń. Dlatego też odpowiedzialność władzy publicznej za szkodę wyrządzoną wydaniem niezgodnego z prawem orzeczenia wymaga tzw. prejudykatu.

Przesłanką odpowiedzialności odszkodowawczej za szkodę wyrządzoną przez wydanie niezgodnego z prawem orzeczenia sądowego lub decyzji administracyjnej jest zatem stwierdzenie tej niezgodności z prawem we właściwym postępowaniu. Ta szczególna regulacja dotyczy szczególnego rodzaju spraw, które mogą doprowadzić do podważenia stanu prawnego ustalonego na podstawie prawomocnych orzeczeń sądowych lub ostatecznych decyzji. Dlatego też ustawodawca wprowadził tę dodatkową przesłankę odpowiedzialności odszkodowawczej za szkodę wyrządzoną przez wydanie niezgodnego z prawem orzeczenia sądowego lub decyzji administracyjnej, to jest - stwierdzenie tej niezgodności z prawem we właściwym postępowaniu. Środkiem prawnym mającym na celu kontrolę orzeczeń sądów powszechnych z punktu widzenia legalności jest skarga kasacyjna, która przysługuje do Sądu Najwyższego od wyroków i niektórych postanowień wydanych przez sąd drugiej instancji. Skargę tę można oprzeć na podstawach naruszenia prawa materialnego lub procesowego, czyli na zarzutach zmierzających do wykazania niezgodności zaskarżonego orzeczenia z prawem. Środkiem prawnym mającym na celu kontrolę orzeczeń sądów powszechnych z punktu widzenia legalności jest również skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Skarga kasacyjna i skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia stanowią środki spójne, komplementarne, uzupełniające się i niekolidujące ze sobą. Jeżeli Sąd Najwyższy odrzuci skargę kasacyjną, odmówi jej przyjęcia do rozpoznania albo ją oddali to takie orzeczenie Sadu Najwyższego należy traktować tak, jak wyrok oddalający skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.

Wynika to wprost z treści art. 424^{1a} § 2 k.p.c., zgodnie z którym orzeczenie Sądu Najwyższego wydane na skutek wniesienia skargi kasacyjnej traktuje się jak orzeczenie wydane w postępowaniu wywołanym wniesieniem skargi.

Jedynie w wypadku prawomocnych orzeczeń, od których skarga nie przysługuje, zgodnie z art. 424^{1b} k.p.c., odszkodowania z tytułu szkody wyrządzonej przez wydanie prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem można domagać się bez uprzedniego stwierdzenia niezgodności orzeczenia z prawem w postępowaniu ze skargi, chyba że strona nie skorzystała z przysługujących jej środków prawnych.

Bezsporne jest zaś, że w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku przysługuje skarga kasacyjna, zaś skarżący skorzystał z możliwości wniesienia skargi kasacyjnej od postanowienia wydanego przez Sąd Okręgowy w Warszawie (...) Wydział (...), jednak Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia tej skargi do rozpoznania.

Tym samym Sąd Okręgowy, jak i Sąd Apelacyjny są związane stanowiskiem Sądu Najwyższego wyrażonym w postanowieniu z dnia z dnia 9 grudnia 2010 r. w sprawie I CSK 519/10, co uniemożliwia stwierdzenie w ramach niniejszego postępowania, że w wydane w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku po H. S. orzeczenie jest niezgodne z prawem.

Już z uwagi na powyższe powództwo wniesione w sprawie niniejszej nie mogło być uwzględnione.

Trafnie także Sąd Okręgowy uznał, że powód nie wykazał żadnej szkody pozostającej w związku przyczynowym z wydaniem kwestionowanego orzeczenia. Bezsporne jest bowiem, że dla powoda w żadnym testamencie spadkodawcy nie została przewidziana korzyść majątkowa, ponadto powód jako brat spadkodawcy, nie należy do kręgu jego spadkobierców ustawowych w sytuacji, gdy spadkodawca pozostawił zstępnych.

Z wyjaśnień powoda złożonych na rozprawie przed Sądem Okręgowym wynika, że część mienia powoda była złożona na działce stanowiącej wcześniej własność spadkodawcy, a objętej zapisem na rzecz powódki B. S. (2) w 80% zaś po śmierci spadkodawcy mienie to „zagarnął” pan W., brat A. S..

Wskazana przez powoda szkoda wynikająca z utraty bliżej nie sprecyzowanych składników majątku niewątpliwie nie pozostaje w adekwatnym związku przyczynowym ze zdarzeniem w postaci wydania kwestionowanego orzeczenia Sądu stwierdzającego nabycie spadku po H. S..

Mając powyższe na względzie i uznając podniesione w apelacji zarzuty za bezzasadne, na podstawie art. 385 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji.